



Grey Scale #13



DANES-PICTA.COM

A 1 2 3 4 5 6 M 8 9 10 11 12 13 14 15 B 17 18 19

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

137

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE



Egz. Nr 1



Mjr dr Jerzy ZIELIŃSKI

NATARCIE DYWIZJI W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

Wykład

BIBLIOTEKA NAUKOWA AGO WP
Archiwum Działu Zarządów Specjalnych
Nr wyd. _____



44355

WARSZAWA

STYCZEŃ

1984



137

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

~~_____~~
~~_____~~
~~_____~~

Egz. Nr 1



Mjr dr Jerzy ZIELIŃSKI

NATARCIE DYWIZJI W WARUNKACH SZCZEGÓLNYCH

Wykład

BIBLIOTEKA NAUKOWA ASG WP
Archiwum Działu Historii Specjalnej
Nr ewid. _____

~~_____~~ 44355

AKADEMIA SZTABU GENERALNEGO WP

WYDZIAŁ WOJSK LĄDOWYCH
KATEDRA TAKTYKI OGÓLNEJ

JAWNE

PODSTAWA
Ustawa z dnia 22 stycznia 1989 roku
art. 86 ust. 2
(Dz.U. RP Nr 11 poz. 95)

Podpis

~~PODZNE~~

Egz. nr 1.

ZATWIERDZAM
SZEF KATEDRY TAKTYKI OGÓLNEJ

płk dypl. Witold WOJCIK.

PRZEKLASYFIKOWANO
Protokół Nr 12657



NATARCIE DYWIZJI W WARUNKACH
SZCZEGÓLNYCH

/ W y k ł a d /

BIBLIOTEKA NAUCZONA ASG WP
Archiwum Instytutu Studiów Specjalnych

Nr 44355

Opracował

Adiunkt Katedry Taktyki Ogólnej

mjr dypl. Jerzy ZIELINSKI

WARSZAWA

GRUDZIEN

1983 r.

PLAN WYKŁADU

WSTEP

I. OGOLNA CHARAKTERYSTYKA WARUNKOW SZCZEGOLNYCH I ICH

WPLYW NA PROWADZENIE NATARCIA DYWIZJI

1. W terenie górzystym
2. W warunkach zimy
3. W terenie lesisto-jeziornym
4. W warunkach ograniczonej widoczności
5. Na wybrzeżu morskim.

II. WPLYW WARUNKOW SZCZEGOLNYCH NA:

1. Ugrupowanie dywizji w natarciu
2. Tempo natarcia
3. Szerokość pasa natarcia.
4. Głębokość zadań w natarciu.

ZAKONCZENIE.

WSTEP.

W regulaminach, podręcznikach oraz innych publikacjach wojskowych autorzy opisując działania w warunkach szczególnych często odwołują się do porównań działania wojsk w warunkach normalnych /zwykłych/, np.: głębokość zadań jest z zasady mniejsza niż w warunkach zwykłych^{1.}

Co należy więc rozumieć pod pojęciem "warunki normalne", aby można było odróżniać je od warunków szczególnych ?

Za warunki normalne należy rozumieć takie warunki w których:

- temperatura otoczenia waha się w granicach - 5^o do 30^oC;
- grubość pokrywy śnieżnej nie przekracza 15 cm;
- teren jest równinny lub pocięty wzniesieniami, których wysokość względna nie przekracza 50m, a ich stoki są dogodnie do pokonywania przez czołgi i BWP;
- zalesienie /bagna, jeziora/ oraz zabudowa typu miejskiego nie przekracza 50% ogólnej powierzchni terenu;
- widoczność nie jest mniejsza niż 4 km.

Wymienione czynniki determinują pojęcie warunków szczególnych, i zachowanie wartości któregokolwiek z nich tworzy pojęcie warunków szczególnych. Szczególne tzn -"niezwykłe, osobliwe, odznaczające się czymś osobliwym".²

Z powyższych względów działania bojowe w warunkach szczególnych obejmują:

- działania w rejonie zurbanizowanym;
 - działania w lesie /terenę lesisto-jeziornym, lesisto-bagnistym/;
 - działania w górach;
-

1. Działania bojowe dywizji - podręcznik str.205.

2. W.Doroszewski, Słownik poprawnej polszczyzny, s.748.

- działania w zimie;
- działania w warunkach ograniczonej widoczności /w nocy/;
- działania wzdłuż wybrzeża morskiego.

W związku z tym, że działania bojowe w rejonie zurbanizowanym będą treścią oddzielnego wykładu w czasie studiów na II kursie, zostały więc pominięte w niniejszym wykładzie.

Celem wykładu jego ogólne wprowadzenie słuchaczy w problematykę natarcia dywizji w warunkach szczególnych oraz ukierunkowanie samodzielnego studiowania tych zagadnień. Specyfika organizacji i kierowania natarciem dywizji w warunkach szczególnych przerobiona zostanie szczegółowo na przykładzie terenu lesistozjeziornego w ćwiczeniu doskonalącym Nr 205 podczas obozu letniego.

I. OGOLNA CHARAKTERYSTYKA WARUNKOW SZCZEGOLNYCH I ICH WPŁYW NA NATARCIE DYWIZJI.

1. W terenie górzystym

Na ETDW występują ogromne połacie gór niskich i średnio wysokich. Do gór niskich tj. takich, których wysokość nie przekracza 500m n.p.m. zaliczamy m.in.: Góry Świętokrzyskie, Las Tentoborski. Góry średnie mają wysokość do 1500m nprz.są to m.in. Beskidy, Sudety, Harz, Las Turyński, Szwarzewald, Wogezy. Góry wysokie tj. powyżej 1.500m n.p.m. jest stosunkowo niedużo, a zaliczamy do nich Tatry, Alpy, Pireneje.

Wszystkie rodzaje gór, niezależnie od wysokości mają wiele cech wspólnych, które wywierają wpływ na działanie wojsk. Są to:

- głębokie pofałdowanie i duże zalesienie szczególnie w niższych partiach;
- brak dostatecznie rozwiniętej drożni;
- duża ilość pól martwych i skrytych podejść;

- mała ilość odcinków /kierunków/ dogodnych do działania wojsk;
- trudność orientacji w terenie;
- nagłe zmiany warunków klimatycznych;
- szybki prąd rzek oraz nagłe i częste zmiany poziomu wód;
- ekranizujące działanie skał na pracę sieci radiowych, radiolokacyjnych oraz środków rozpoznania dźwiękowego;
- przewaga gleby kamienistej utrudniającej prace inżynierskie.

Strome zbocza, wąwozy, urwiska i usypiska skalne oraz zalesione stoki gór utrudniają a niekiedy eliminują całkowicie ruch wozów bojowych. Większość obszarów górskich ma słabo rozwiniętą sieć dróg i złą nawierzchnię. Drogi biegną wzdłuż dolin, przełęczy, wąwozów i często przecinają górskie zbocza.

Drogi prowadzące przez przełęcze mają strome wzniesienia i gwałtowne spadki oraz ostre zakręty, a zimą pokryte są grubą warstwą śniegu lub lodu. Ruch po takich drogach jest bardzo uciążliwy, często niebezpieczny i wymaga dodatkowego przygotowania sprzętu i zabezpieczenia ruchu.

Pasma górskie rozdzielają nacierające wojska, co poważnie utrudnia współdziałanie, dowodzenie i utrzymanie łączności. Liczne pola martwe i masywy leśne utrudniają skuteczne prowadzenie ognia, zwłaszcza z broni płaskotorowej, ale ułatwiają maskowanie i skryte przeprowadzenie manewru. Umożliwiają więc dokonywanie obejść broniącego się nieprzyjaciela, ale jednocześnie ułatwiają nieprzyjacielowi wykonywanie gwałtownych i niespodziewanych kontrataków na skrzydła i tyły nacierającego.

Duże masywy leśne utrudniają użycie sprzętu bojowego przez nacierające wojska, ułatwiają natomiast nieprzyjacielowi organizację i prowadzenie walki obronnej, stwarzają także dogodne warunki do stosowania wszelkiego rodzaju zapór.

Doliny i wąwozy, gęste zarośla oraz poranne i wieczorne mgły utrudniają orientację i obserwację. Gleba w terenie górzystym, przeważnie kamienista lub gliniasta ogranicza użycie maszyn inżynierskich i komplikuje budowę umocnień ziemnych.

Właściwości terenu górzystego ograniczają również użycie broni masowego rażenia. Niewłaściwe jej użycie przez wojska nacierające może spowodować duże zniszczenie, zawały, pożary, długotrwałe utrzymywanie się oparów środków trujących, skażenie promieniotwórcze w lasach, wąwozach i dolinach. Prowadzenie działań wówczas jest poważnie utrudnione lub nawet niemożliwe. W górach niskich i średniowysokich najbardziej predystynowane do prowadzenia działań są wojska zmechanizowane, które mogą przenikać przez luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela, wychodzić na jego tyły i skrzydła oraz wykonywać uderzenie z najbardziej niespodziewanych kierunków. Czołowe przełamywanie obrony nieprzyjaciela w górach jest niecelowe, a nawet niemożliwe bez zastosowania manewru. W terenie trudnodostępnym piechota może działać tylko w szykach pieszych, bardzo często bez czołgów i dział towarzyszących, w znacznym oddaleniu od swoich transporterów /BWP/.

Do prowadzenia działań w trudnodostępnych rejonach i w górach wysokich używa się oddziałów piechoty górskiej.

Czołgi podczas działań w górach napotykają na duże trudności. Wynika to z e zbyt małej ilości dróg, które kanalizują ruch czołgów. Bardzo często czołgi będą musiały poruszać się z małą prędkością, w związku z czym wzrośnie zużycie materiałów pędnych i smarów oraz zużycie silników. Masowe użycie czołgów możliwe jest w szerokich dolinach, na płaskowyżach i w górach o łagodnej rzeźbie terenu, gdzie pochyłość zboczy nie przekracza 30° . Na ogół czołgi w górach nacierają wzdłuż dróg, dolin i wąwozów. Przydziela się je pododdziałom piechoty do plutonu włącznie.

Zawsze powinno dążyć się do posiadania silnego odwodu pancernego, który w dogodnym terenie może być wykorzystany całością lub częściami. Pododdziały i oddziały czołgów zwykle działają w drugim rzucie i są wprowadzane do walki po wyjściu pierwszego rzutu na teren dostępny do działania.

Wojska raketowe i artyleria podczas działania w terenie górzystym mają skomplikowane warunki rozmieszczania i przesunięcia. Stanowiska ogniowe artylerii wybiera się z uwzględnieniem stromości torów lotu pocisków i wykonywanych zadań, najczęściej wzdłuż dróg i dolin. W celu zmniejszenia oddziaływania niekorzystnych warunków, należy organizować bardziej rozległy system PO urzutowanych w miarę możliwości w głąb, wzwyż i wszcz. Artyleryjskie przygotowanie ataku rozpoczynane często niejednocześnie na różnych kierunkach ma za zadanie skuteczne obezwładnienie siły i środków ogniowych rozmieszczonych na stokach wzgórz, w czołowych punktach oporu, szczególnie zaś te, które mogą aktywnie oddziaływać na skrzydła oddziałów prowadzących natarcie wzdłuż dróg i dolin.

Przy podziale artylerii należy uwzględniać potrzebę usamodzielnienia oddziałów, wyznaczając w tym celu większość artylerii do oddziałów pierwszego rzutu.

Oddział przeciwlotniczy wykorzystuje się szczególnie do osłony ważnych elementów ugrupowania przy pokonywaniu przełęczy, wąwozów, węzłów dróg, rzek itp. SO wybiera się na wzniesieniach umożliwiających prowadzenie ognia na prawdopodobnych kierunkach nalotów nieprzyjaciela.

Wojska inżynieryjne w natarciu w górach będą wykonywały szczególnie zadania, do których zaliczyć należy:

- usuwanie zawał, usypisk skalnych i lawin - torowanie dróg;
- wykonywanie na jednokierunkowych drogach mijanek - po jednej na każdym kilometrze drogi;

- budowa specjalnych górskich mostów;
- przygotowanie zawał i zawałów skalnych na drogach wyprowadzających odwoły nieprzyjaciela do kontrataku;
- przygotowanie szczelin, pieczar itp do rozmieszczania SO, PO, środków ogniowych itp.;
- użycie materiałów wybuchowych do prac w gruntach skalistych.

Pododdziały wojsk chemicznych wykorzystuje się w przystosowaniu do warunków szczególnych. Stąd rozpoznanie skażeń prowadzone jest przez patrole działające bezpośrednio w ugrupowaniu bojowym pododdziałów pierwszego rzutu. Dobre możliwości rozpoznania skażeń w tych warunkach posiadają śmigłowce, które powinny być wykorzystywane na kierunku głównego uderzenia. Natomiast szczególne utrudnienie stwarzają góry do likwidacji skutków uderzeń BMR. Prowadzenie akcji ratunkowo-ewakuacyjnej będzie utrudnione, ze względu na ilość dróg, co nie pozwala na użycie w całości sił GRE. Wymaga to więc zapewnienia pułkom pełnej samodzielności w tym zakresie już w trakcie organizacji natarcia. Całkowite zabiegi prowadzone siłami pododdziałów wojsk chemicznych mogą być prowadzone bezpośrednio w kolumnach lub na rozwiniętych PZS w dogodnych rejonach dla pododdziałów wyprowadzonych z walki lub znajdujących się w odwodach.

2. W warunkach zimy

Pokrywa śnieżna, niska temperatura i częste jej wahania powodują gołoledź; krótki dzień i długa noc, częste opady śniegu powodują warunki ograniczonej widoczności i w poważnym stopniu wpływają na prowadzenie natarcia.

Głęboki śnieg utrudnia poruszanie się w terenie i zmusza nacierającego do "trzymania" się dróg. Piechota bez nart posuwa się po śniegu o grubości 70cm w tempie zaledwie 2-2,5 km/godz.

Prędkość jazdy pojazdów kołowych znacznie się zmniejsza przy pokrywie śniegu grubości 15-20 cm. Czołgi mogą poruszać się

z prędkością zbliżoną do normalnej, gdy pokrywa śniegu nie przekracza 50 cm, po czym gwałtownie się obniża, a przy jej grubości do 80 cm, poruszanie się czołgów bez dodatkowego wyposażenia jest prawie niemożliwe.

Odwilż i roztopy z kolei powodują oblodzenie dróg i grząskość gruntu, w wyniku czego zmniejsza się zdolność transporterów i czołgów oraz innych pojazdów w pokonywaniu terenu.

Niska temperatura i gwałtowne jej wahania, szczególnie w nocy, ujemnie oddziałują na ludzi, na ich wytrzymałość i wydajność; powodują przeziębienia i odmrożenia. Ciepłe umunduowanie zabezpiecza ludzi przed mrozem, ale równocześnie zmniejsza ich ruchliwość i ogólną sprawność fizyczną.

Słoneczne dni i śnieg przyczyniają się w znacznym stopniu do demaskowania ruchu wojsk, co zmusza do stosowania specjalnych maskujących, białych kombinezonów dla ludzi oraz malowania sprzętu i techniki bojowej na kolor biały.

Zaletą warunków zimy jest jednak możliwość przekraczania przeszkód wodnych i bagien przy określonej grubości ich zamrożenia. Ilustruje to tabela nr 1 /załącznik 1/.

Jednym z głównych problemów w natarciu w zimie jest stworzenie warunków poruszania się wojsk, a tym samym dania im możliwości obchodzenia punktów oporu nieprzyjaciela i uderzenia na jego skrzydła i tyły. Należy zatem wyposażać oddziały i pododdziały w sprzęt do usuwania śniegu i środki zwiększające pokonywalność terenu przez sprzęt bojowy.

W warunkach zimy wzrasta 3-4-krotnie czas wykonywania SO i PO dla artylerii, co zmusza do częstego stosowania maszyn inżynierskich i materiałów wybuchowych. Natomiast ukrycia dla ludzi, w zależności od grubości zleżającej pokrywy śnieżnej wykonuje się albo całkowicie w śniegu, lub tylko częściowo wkopać się w glebę.

Do szczególnych zadań wojsk inżynieryjnych należy zaliczyć:

- odsnieżanie i posypywanie niebezpiecznych odcinków dróg piaskiem;
- ustawianie wzdłuż dróg w miejscach powstawania zasp-zasłon przeciwsniegowych;
- wykonywanie przejść w zaporach ze śniegu i lodu;
- przygotowanie i zabezpieczenie przepraw po lodzie;
- użycie materiałów wybuchowych przy pracach w zamrożonym gruncie.

Rozpoznanie skażeń będzie utrudnione ze względu na małą wykrywalność środków trujących. W czasie roztopów może wielokrotnie zwiększyć się powierzchnia skażeń poprzez przenikanie skażonych warstw w wodzie.

3. W terenie lesisto-jeziornym

Ze względu na fakt, że natarcie w terenie lesisto-jeziornym będzie treścią ćwiczenia na obozie letnim, dlatego też tej problematyce poświęcone zostało w wykładzie więcej miejsca.

Teren lesisto-jeziorny jest to obszar, którego pokrycie w większości stanowią lasy oraz położone wśród nich jezioro. Typowym takim terenem w Polsce jest Pojezierze Mazurskie.

Las stanowi zespół różnorodnych czynników, które wpływają na organizację i prowadzenie natarcia. O różnorodności tej stanowią:

- wielkość masywów leśnych;
- rodzaj lasu, jego gęstość, grubość i wysokość drzew;
- właściwości klimatyczne i glebowe;
- zagospodarowanie oraz powiązanie ze strukturą hydrograficzną oraz obecność bagien, jezior, rzek i kanałów.

Mała ilość dróg, ograniczona widoczność i zabagnienie terenu w znacznym stopniu utrudniają prowadzenie natarcia w tym terenie, szczególnie w zakresie dokonywania manewru siłami

i sprzętem. Stąd wojska nacierające w warunkach terenu lesisto-jeziornego zmuszone będą "trzymać się" dróg, które z kolei mogą być w stosunkowo krótkim czasie zablokowane różnymi rodzajami zawał lub powstającymi pożarami.

Drogi występujące w terenie lesisto-jeziornym w przeważającej mierze wyprowadzają na przesmyki między jeziorami, co powoduje z kolei kanalizowanie ruchu wojsk nacierających. Teren zaś przyległy do dróg, jest zazwyczaj zalesiony, często pocięty lub zabagniony co utrudnia wykonywanie obejść tak zniszczonych odcinków dróg jak i punktów oporu nieprzyjaciela.

Dywizja najczęściej nie będzie mogła nacierać w całym pasie, lecz na "... kierunkach, głównie wzdłuż dróg i przesiek, w połączeniu z obejściem, oskrzydleniem i szerokim użyciem taktycznych desantów powietrznych".¹ Obronę nieprzyjaciela w terenie lesisto-jeziornym z reguły przełamują pułki zmechanizowane, pododdziały których atakują nieprzyjaciela w ugrupowaniu pieszym, wykonując manewr na skrzydła i tyły przeciwnika dążąc do uzyskania zaskoczenia. Sprzyjają temu dobre warunki maskowania oraz występowanie dużych luk w obronie nieprzyjaciela. Konieczność rozwijania natarcia na kierunkach utrudniać będzie dowodzenie i współdziałanie; zwiększać będzie możliwość przenikania grup dywersyjno-rozpoznawczych nieprzyjaciela w celu niszczenia kolumn tyłowych, elementów ugrupowania dywizji oraz obiektów drogowych. Stąd wzrasta rola rozpoznania i ubezpieczenia. Działanie na kierunkach powoduje konieczność usamodzielniania ~~pod~~ oddziałów i pododdziałów poprzez wzmocnienie artylerią i pododdziałami saperów.

Natarcie w lesie prowadzi się najczęściej pieszo, gdyż transportery opancerzone, BWP i samochody zwykłe mogą poruszać się wzdłuż

¹ - - - - -
¹ Regulamin walki wojsk lądowych Sił Zbrojnych PRL, wyd.1983 s.229.

dróg i przesiek. Wzrasta więc rola piechoty i jej ognia w walce w lesie. Utrudnione będzie masowe użycie czołgów, które z zasady powinno przydzielać się w pułku pierwszego rzutu - do pododdziałów piechoty, w ugrupowaniu których one nacierają.

Znaczne trudności występują w rozmieszczeniu artylerii na stanowiskach ogniowych. Dogodne miejsca na s.o. to duże polany, przesieki oraz wyręby leśne. Z uwagi na utrudnione scentralizowane użycie artylerii - większość jej przydziela się do pułków i batalionów. W lesie utrudnione jest, a czasem wręcz niemożliwe wykorzystanie PPK.

Podobnie jak w natarciu w górach, w terenie lesistym oddziały i pododdziały należy maksymalnie usamodzielnić w wykonywaniu zadań zabezpieczenia inżynieryjnego. Do zadań tych należy w szczególności zaliczyć:

- wykonywanie przejść w zawałach i innych zaporach inżynieryjnych;
- budowa i odbudowa dróg leśnych, objazdów i dróg na przełaj;
- ustawianie zapór inżynieryjnych na skrzydłach nacierających wojsk głównie dla zabezpieczenia przed uderzeniem nieprzyjaciela wzdłuż dróg i przesiek rokadowych;
- udział w lokalizacji i gaszeniu pożarów.

Pododdziały chemiczne działają podobnie jak w terenie górzystym. W terenie lesisto-jeziornym skomplikowane jest użycie BMR.

Naziemne i powietrzne wybuchy powodują duże zniszczenie, potężne zawały i bardzo groźne pożary, które w znacznym stopniu mogą utrudniać rozwinięcie natarcia, a tym samym wykorzystanie skutków uderzeń jądrowych.

4. W warunkach ograniczonej widoczności

Chociaż coraz częściej spotyka się w literaturze wojskowej stwierdzenie, że działania nocne nie odbiegają w zasadzie od działań w warunkach normalnych, to jednak ze względu na ujemny wpływ ciemności na działanie wojsk, negatywne reakcje ludzkiego organizmu na

warunki nocy i konieczność przystosowywania sprzętu do działań w tych warunkach, należy te działania traktować w sposób szczególny.

Ciemności utrudniają obserwację i orientację tak w odniesieniu do terenu jak i działania nieprzyjaciela. Umożliwia to każdej z walczących stron wykonywanie niespodziewanych uderzeń na wybranych kierunkach. Działanie takie mogą oddziaływać demoralizująco i stwarzają warunki rozbicia zaskoczonych wojsk, nawet mniejszymi siłami. Ograniczenie widoczności zwiększa trudności w odnajdywaniu celów i prowadzeniu ognia z wszystkich rodzajów broni, utrudnia pokonywanie różnego rodzaju przeszkód terenowych, komplikuje dowodzenie i współdziałanie na wszystkich szczeblach.

Nieobojętny jest również czas trwania ciemności, a także rytm biologiczny organizmu ludzkiego. Brak snu połączony z fizycznym i psychicznym wyczerpaniem może objawiać się obniżeniem krytycyzmu w ocenie sytuacji bojowej. Często mogą być wypadki wyolbrzymiania niebezpieczeństwa, pojawianie się nieuzasadnionego lęku, a tym samym większe możliwości powstawania paniki. Wraz z zastosowaniem noktowizorów w transporterach i czołgach musi ulec zmianie pogląd, że w warunkach ograniczonej widoczności najłatwiejsze jest wykorzystanie piechoty, ze względu na jej sposób poruszania się. Podkreślając zwiększone wymagania pod względem przygotowania załóg czołgów i BWP w posługiwaniu się przyrządami noktowizyjnymi tak w odniesieniu do ich prowadzenia jak i skuteczności ognia, należy wyciągnąć wniosek, że wykorzystanie podstawowych rodzajów wojsk w warunkach nocnych nie powinno odbiegać od ich wykorzystania w warunkach normalnych.

Szczególnego traktowania wymaga oświetlenie pola walki, jako elementu zabezpieczenia działań w nocy. Celem oświetlenia jest dążenie do stworzenia warunków zbliżonych do dziennych.

Natarcie w nocy może rozpocząć się przełamaniem obrony nieprzyjaciela lub być rozwinięciem, dziennych działań bojowych. Dywizja

może przełamywać obronę w nocy z marszu lub z bezpośredniej styczności z nieprzyjacielem. Jeżeli natarcie w nocy jest rozwinięciem dziennych działań bojowych, wówczas przechodzi się do niego bez żadnej przerwy.

Kierunki natarcia wybiera się w terenie, który ma najmniej przeszkód naturalnych i dobrze widoczne w ciemności dozory. Powinny one wyprowadzać do wyznaczonych obiektów najkrótszą drogą i wykluczać konieczność dokonywania skomplikowanego manewru.

5. Na wybrzeżu morskim

Na ETDW teren wzdłuż wybrzeża morskiego może zawierać wszystkie dotychczas przedstawione warunki szczególne tj. góry, lasy, bagna, jeziora. Dodatkowo, kierunki nadmorskie charakteryzują się dużą liczbą szerokich przeszkód wodnych /rzeki, jeziora, zatoki/, cieśnin i wysp o różnej wielkości.

Charakterystyczne dla natarcia na wybrzeżu morskim jest to, że związki taktyczne wojsk lądowych mogą być wspierane przez okręty marynarki wojennej łączone w zespoły wsparcia ogniowego /ZWO/, jak również przez pododdziały artylerii nadbrzeżnej. Zasadniczymi obiektami rażenia okrętów bojowych i artylerii nadbrzeżnej są cele na morzu.

Zgodnie z regulaminem walki, dywizja może prowadzić natarcie wspólnie ze związkami taktycznymi marynarki wojennej w trzech zasadniczych wariantach:

1. po wysadzeniu dywizji na ląd jako desant morski;
2. w natarciu wzdłuż wybrzeża morskiego lub wzdłuż brzegu dużej rzeki;
3. w natarciu w celu wyjścia nad brzeg morza lub forsowania dużej przeszkody wodnej.

Działanie dywizji jako desantu morskiego, ze względu na swoją specyfikę nie wchodzi w zakres problematyki niniejszego wykładu i będzie przedmiotem szczegółowych rozważań na III kursie, natomiast natarcie wzdłuż wybrzeża morskiego organizuje się i prowadzi w myśl zasad ogólnych z uwzględnieniem cech charakterystycznych danego wybrzeża i możliwej pomocy ze strony związków taktycznych marynarki wojennej.

II. WPŁYW WARUNKÓW SZCZEGÓLNYCH NA:

1. Ugrupowanie dywizji w natarciu

Natarcie w warunkach szczególnych uzależnione jest od wielu czynników, z których jednak najważniejszymi są warunki terenowe i pora roku. Czynniki te wywierają każdorazowo określony wpływ na koncepcję rozegrania walki i potrzebę stosowania różnorodnych form manewru dla osiągnięcia celu natarcia.

Konieczność prowadzenia natarcia na oddzielnych kierunkach powoduje wyraźny podział sił i środków na te kierunki oraz zmusza do głębokiego urzutowania dywizji. Potrzeba zaś stosowania manewru w celu obejścia punktów oporu nieprzyjaciela lub niedostępnego terenu zmusza do tworzenia oddziałów obejścia. Nazwa ta wiąże się ściśle z charakterem ich działań. Wykorzystując bowiem luki w ugrupowaniu nieprzyjaciela, powinny one przesuwać się wzdłuż stoków i nieobsługiwanych odcinkami terenu, wyjść w nakazane rejony lub zaatakować punkt oporu nieprzyjaciela od tyłu, umożliwiając tym samym atak wojsk nacierających od czoła.

Zwiększa się podczas natarcia w warunkach szczególnych znaczenie desantów powietrznych, które umożliwiały będą opanowanie ważnych rubieży, przełęczy i przejść górskich, przepraw i odcinków dogodnych do forsowania przeszkód wodnych. Wzrasta również znaczenie OZR i oddziałów torujących, które tworzy się na każdym kierunku natarcia.

Tworząc ugrupowanie bojowe należy oddziałom zapewnić możliwość samodzielnego działania, a w natarciu w nocy - wykonanie zadania przez pierwszy rzut do rana, bez wprowadzania do walki drugiego rzutu.

W natarciu w terenie lesisto-jeziornym tworzy się oprócz drugiego rzutu także odwód ogólnowojskowy, z zadaniem przeciwdziałania oskrzydleniom i obejściom, ochrony dróg dowozu i ewakuacji oraz ważnych obiektów, a także walki z desantami powietrznymi. Ponadto w pułkach wyznacza się pododdziały, które wyposaża się w niezbędny sprzęt i środki przeciwpożarowe.

Drugie rzuty i odwody z zasady przybliża się do oddziałów pierwszego rzutu, przemieszczając je na kierunku głównego uderzenia.

2. Tempo natarcia

Na tempo natarcia wpływa szereg czynników, do których zaliczamy:

- siłę oporu, charakter przeciwdziałania i oddziaływanie ogniowe nieprzyjaciela;
- warunki terenowe, atmosferyczne i porę roku;
- możliwości ogniowe obezwładnienia nieprzyjaciela;
- możliwości wsparcia ogniowego artylerii i lotnictwa;
- ciągłość zaopatrywania;
- inżynieryjne zabezpieczenie ruchu;
- skuteczność osłony przeciwlotniczej;
- ciągłość dowodzenia i zabezpieczenia działań;
- fizyczna wydolność załóg wozów bojowych i pojazdów mechanicznych.

Znaczenie i rola poszczególnych czynników w zależności od konkretnych warunków szczególnych będzie różna, jednak większość z nich będzie ujemnie wpływała na tempo natarcia tzn. będzie je obniżać. W wielu jednak sytuacjach istnieje możliwość obniżenia ich ujemnego wpływu lub odwrotnie - zwiększenia wartości tych czynników, które pozytywnie wpływają na tempo natarcia.

Z doświadczeń II wojny światowej wynika, że poważny wpływ na obniżenie tempa natarcia wywierają przeszkody wodne, nawet wówczas gdy nie są mocno bronione przez nieprzyjaciela. Oprócz przeszkód wodnych istotny wpływ na tempo natarcia wywiera drożnia, teren podmokły, bagna, lasy, góry a także grubość pokrywy śnieżnej. Zmuszać to będzie często do prowadzenia natarcia pieszo, co może obniżyć tempo natarcia nawet do 1 km/godz. Warunki szczególne stwarzają nieprzyjacielowi odpowiednie przesłanki do zwiększenia swoich możliwości bojowych. Stąd też przyjmuje się, że tempo natarcia w warunkach szczególnych będzie niższe niż w normalnych i wynosić może 1-3 km/godz., co z kolei wpływa na głębokość zadań w natarciu.

3. Szerokość pasa natarcia

W warunkach szczególnych ograniczone pojemności dogodnych do natarcia kierunków powodują, że dywizja może prowadzić natarcie na 2-3 kierunkach w znacznym od siebie oddaleniu. Szerokość pasa natarcia jest z reguły większa niż w warunkach normalnych tj. po wyżej 20 km, za wyjątkiem działań nocnych, które są z zasady kontynuacją działań prowadzonych w dzień.

W górach dywizja może w określonych wypadkach zamiast pasa otrzymać tylko kierunek natarcia, natomiast dywizji działającej jak desant morski wyznacza się rejon lądowania szerokości do 30 km, a niekiedy i więcej.

4. Głębokość zadań w natarciu

✓ Głębokości zadań w natarciu w warunkach szczególnych mogą być różne i zależą przede wszystkim od właściwości terenu i charakteru obrony nieprzyjaciela oraz warunków klimatycznych. Im bardziej teren jest górzysty, zalesiony i zabagniony oraz im grubsza pokrywa śniegu, tym wolniejsze będzie tempo natarcia i mniejsza głębokość zadań.

Srednio głębokość zadania dywizji wynosi 30-35 km.

Treść i głębokość zadań dywizji może być następująca w poszczególnych rodzajach warunków szczególnych:

a/ w górach /schemat nr 1/

- zadanie bliższe - rozbicie w pasie natarcia broniących się oddziałów pierwszego rzutu dywizji nieprzyjaciela i zdobycia przełęczy /ważnych obiektów/ w jego głębokości taktycznej;

- zadanie dnia - rozbicie odwodów dywizyjnych nieprzyjaciela i opanowanie przełęczy i ważnych obiektów w głębi jego obrony.

b/ w terenie lesisto-jeziornym i zimą - głębokości zadań znacznie mniejsze niż w warunkach normalnych /schemat 2 / a przykładową treścią może być:

w zadaniu bliższym - rozbicie broniących się w pasie natarcia dywizji oddziałów pierwszego rzutu nieprzyjaciela i opanowanie ważnych rubieży w jego głębokości taktycznej;

w zadaniu dnia - rozbicie odwodów dywizyjnych nieprzyjaciela i opanowanie ważnych rubieży w głębi jego obrony;

c/ w nocy - głębokość i treść zadania bojowego dywizji jest zwykle taka sama, jak w natarciu w dzień;

d/ dywizji działającej wzdłuż wybrzeża morskiego określa się zadanie o ogólnej głębokości ok. 35 km z podziałem na zadanie bliższe i dalsze /schemat 3/.

Zadanie bliższe dywizji polega na rozbiciu w pasie natarcia dywizji oddziałów pierwszego rzutu nieprzyjaciela i opanowaniu ważnych obiektów /np.: urządzeń portowych, nadbrzeża - uniemożliwiających nieprzyjacielowi wycofanie drogą morską/ i rubieży zapewniających rozwinięcie natarcia.

Zadanie dalsze - polega zwykle na rozwinięciu natarcia, rozbiciu we współdziałaniu z desantem morskim podchodzących odwodów nieprzyjaciela, zdobyciu i utrzymaniu rejonów zapewniających osiągnięcie celu działania dywizji.

Przedstawione wyżej normy natarcia dywizji w warunkach szczególnych mają charakter orientacyjny, bowiem każdorazowo organizując walkę należy wziąć pod uwagę specyfikę danych warunków szczególnych i w zależności od ich wpływu na prowadzenie natarcia określać tempo, szerokość pasa natarcia i głębokość zadań.

ZAKONCZENIE

Analiza i ocena ETDW prowadzi do wniosku, że natarcie na tym teatrze prowadzone będzie zawsze w jednym z rodzajów wymienionych wyżej warunków szczególnych. Istnieje stąd konieczność ich studiowania oraz osiągnięcia niezbędnych umiejętności w organizacji i prowadzeniu działań w tych warunkach.

W wykładzie przedstawione zostały w sposób selektywny ważniejsze problemy wpływu warunków szczególnych na organizację i prowadzenie natarcia. Problemowy sposób ich przedstawienia powinien sprzyjać bardziej precyzyjnej interpretacji opartej o podręczniki i obowiązujące regulaminy; stanowi podstawę do samodzielnego studiowania tych zagadnień. Część z nich będzie przedmiotem ćwiczeń na II kursie. Szczególnie podczas obozu letniego, którego treścią będzie natarcie dywizji w terenie lesisto-jeziornym.

Problematyka natarcia w warunkach szczególnych została szeroko opisana w bogatej literaturze z okresu II wojny światowej. Zawarte w niej doświadczenia wojenne stanowić powinny ważne źródło wiedzy w zakresie organizacji a szczególnie prowadzenia natarcia w tych warunkach.

Wykonano w 5 egz.

Egz. nr 1-5 - Bibl.Gł.OZS
Wyk. mjr Z.Zieliński 50-954
Druk.E.K. dnia 13.1.1984r.
Nr ks.Pf4/KTO

WYKAZ MATERIAŁÓW DO WYKORZYSTANIA PODCZAS WYKŁADU

I. Schematy:

1. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia w terenie górzystym - nr bibl.
2. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia w terenie lesisto-jeziornym - nr bibl.
3. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego - nr bibl.

II. Diapozytywy:

1. Rodzaje natarcia w warunkach szczególnych nr bibl. PF1296.
2. Przekraczalność pokrywy lodowej przez pojazdy mechaniczne i ludzi, nr bibl. PF1297.
3. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia w terenie górzystym - nr bibl.
4. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia w terenie lesisto-jeziornym - nr bibl.
5. Ugrupowanie i głębokość zadań DZ podczas natarcia wzdłuż wybrzeża morskiego - nr bibl.



